

ŠTÚDIE

ČEŠTÍ HUSITŠTÍ A KATOLIČTÍ KONDOTIÉŘI Z MORAVY NA SLOVENSKU V 15. STOLETÍ (OBDOBÍ BRATRÍKŮ)

J I Ř Í J U R O K

JUROK, J.: Czech Hussite and Catholic Condottieres of Moravia in Slovakia in the 15th Century (Period of „Bratriks“ /Brothers/). *Vojenská história*, 9, 4, 20005, pp 3 – 15, Bratislava.

The published study deals with relations between Bohemia and Slovakia in the past and particularly with activity of Czech Hussites and their opponents from Moravia in Slovakia in the 15th century. The author describes personalities coming from Moravia, but also from Bohemia who later acted in Moravia and became famous by their activity in Slovakia. He points out the fact that if in the reform period of Hussitism to 1419 the Hussite ideology and faith spread in Moravia, partly through priests, clericalists, students and other lower clergy coming to Moravia from Bohemia and mainly from the Prague Charles' University, so during the first, but chiefly in the second revolutionary period the reform religion with requirements for church remedy spread in the main among the Czech aristocracy. At first among the higher nobility, later among the gentry too. In this chronologically second part the author deals with the period of „bratriks“ /brothers/.

Military History. Slovakia. Middle Ages. Bratrici. 15th Century.

Na opačné straně stanul katolický kondotiér Jan Jiskra z Brandýsa (asi po roce 1400 – po 1468), patrně rodák ze severní Moravy. Předpokládá se, že se narodil buď v Děrném u Fulneka, nebo přímo ve Fulneku či ve Všechovicích u Kelče. Jeho otcem byl drobný man a vладыka Alšík z Brandýsa na Děrném (v letech 1372 – 1391, šlo o východočeský Brandýs nad Orlicí), sloužící fulneckým pánům z Kravař, a matkou Anežka. Jiskrovou prvou manželkou se snad stala Mara, dcera srbského despoty Jiřího Brankoviče a vdova po sultánu Muradovi, a druhou manželkou Judita, dcera uherského palatina Michala Országa a to v roce 1462.¹ Jan Jiskra ze Všechovic se poprvé v pramenech objevuje 21. 11. 1431 jako dvorský nižší šlechtic – leník ve službách tehdy kališnického pána Jana z Kravař na Jičíně v zápise o obnovení opavských zemských desek.² Kromě pravděpodobného léna na kravařském dominiu Nahošovic držel tehdy biskupské léno Všechovice u Kelče. Po několika letech se objevuje již vždy jen v katolických službách: podle zprávy z 28. 2. 1434 „Jiskra“ brání z hradu Radyně Plzeň proti husitským oblehatelům, přičemž zajímá dva husitské hejtmany a jednoho z nich hejtmana Tvaroha zabíjí, a v roce 1436 slouží v posádce královského hradu Karlštejna, když dostává

¹CHALOUPECKÝ, V.: Středověké listiny ze Slovenska, Bratislava – Praha 1937, s. 17, k Jiskrovu otci URBÁNEK, R.: Věk poděbradský, III, 1 – 4, Praha 1915, 1918, 1930, 1962, zde III, 4 s. 298 k Jiskrově možné manželce Maře Brankovičové, tamtéž, s. 496, pozn. 135 k Jiskrově druhé manželce Juditě.

²KAPRAS, J.: Pozůstatky knih zemského práva knížectví opavského, I, II, Praha 1906, 1908, zde II, s. 11-12; ZAPLETAL, F.: Vztahy Jana Jiskry z Brandýsa k Přerovsku, Ročenka Městského muzea v Přerově, II, 1938, s. 64-72; VACH, M.: Jan Jiskra z Brandýsa a jeho předkové, ČSPSČ, LVII, 1949, s. 178.

roční plat 7 kop gr. č. ve vesnici Kozolupy u Hostivic.³ Jeho nepřítomnost na Moravě dokládají dva neúspěšné pŕhony na něj pro biskupské léno Vŕsechovice v roce 1437 (kolem 25. 9.), snad již tehdy se podílel na bojích s Turky u Bělehradu.⁴ V roce 1447 byli žalováni jeho rukojmí Mikuláš z Bítova na Šaumberce městským písařem Bernardem z Hranic (ten pro 206 zl.), Jan Lapka z Otěhríb a Oprostovic a na Jičíně Paškem ze Zámrska a Bernard ze Šumberka a Nového hradu (Bernard Šumperský sloužil řádu německých rytířů kolem let 1459 – 1462) Hynkem ze Sovince, což jednak dosvědčovalo Jiskrovu nepřítomnost na Moravě a jednak tato rukojmí potvrzovala Jiskrův východomoravský původ. Navíc sám Jan Jiskra se k dluhu písaři Bernardu z Hranic ve výši 400 zl. uher. přihlásil 18. 8. 1453 v Kyjově.⁵ Asi od října roku 1439 po smrti krále Albrechta Habsburského se neznámým způsobem dostal do služeb královny – vdovy Alžběty a dědice českého a uherského trůnu Ladislava Pohrobka (nar. 22. 2. 1440) náš Jan Jiskra z Brandýsa, jinde je jeho příchod kladen s dalšími českými bojovníky jako Mikulášem Sokolem do doby po červnu roku 1440. Tehdy ho měla královna Alžběta jmenovat správcem svých věnných majetků jako hradů Zvolen, Spiš, Šariš, Lupča, Šášov a měst Banské Štiavnice, Kremnice a jiných banských měst a konečně Košic, Prešova a Bardejova. Již v roce 1440 Jan Jiskra spolu s Janem Talafúsem z Ostrova porazili v bitvě u Košic velitele polských jednotek v Uhrách Jana Čapka ze Sán (srv. výše). V únoru 1441 operoval Jan Jiskra na Slovensku spolu s Mikulášem z Bítova na Šaumberku a Petrem Romanem z Vítovic na Zlíně, přičemž společně hrozili Bratislavě napadením jejich statků z důvodu nevyplacení odměny právě ze strany královny Alžběty.⁶ Od roku 1445 se sám tituluje nejvyšší hejtman a šarišský hrabě, po smrti královny Alžběty v roce 1442 se Jan Jiskra v roce 1448 sám vyhlásil za nejvyššího hejtmana krále Ladislava Pohrobka, v roce 1452 je zván nejvyšším hejtmanem země Uherské (nápís v jeskyni v Jasově) a v roce 1461 se označuje za hejtmana Vrchních krajín království uherského a nejvyššího hejtmana země rakouské. Téhož roku 1445 byl zvolen uherským sněmem spolu s Janem Hunyadym mezi 7 hlavních kapitánů Uher, což zůstalo v platnosti až do roku 1447, ačkoliv Jan Hunyady se od roku 1446 stal zemským správcem – gubernátorem Uher. Již tehdy v roce 1445 v Seni a potom 14. listopadu 1454 v Trebišově se Jan Jiskra zúčastnil porad uherských feudálů ohledně potřeby bratrských oddílů na Slovensku.⁷ V této době v roce 1448 udržoval styky např. s Oldřichem z Rožmberka, který se u něj 27. 6. 1448 přimlouval za

³URBÁNEK, R.: K historii doby Jiskrovy na Slovensku a na východní Moravě. Věstník královské České společnosti nauk (dále VKČSN), tř. fil. – hist. – filolog., XI, 1939, 2 část, s. 11, ke Kozolupům AČ, I, s. 518.

⁴LECHNER, K.: Die ältesten Belehungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz, I, II, Brno 1900, 1902, zde II, s. 322, 326.

⁵BRANDL, V.: Libri citationum et sententiarum seu knihy pŕhonné, (dále LC), III, Brno 1873, s. 646, 623, 660, k dodatečnému dosvědčení dluhu samotným Janem Jiskrou z 18. 8. 1453 CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 64, č. 68.

⁶URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 1, s. 507, pozn. 1 k Jiskrově příchodu k Alžbětě po červnu roku 1440; CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 15, č. 13; VACH, M.: Jan Jiskra z Brandýsa a politický zápas Habsburků s Jagellovci o Uhry v letech 1440 – 1442, HŠ, III, 1957, s. 187 an. K Bernardu Šumperskému, který u Jiřího z Poděbrad žaloval na Oldřicha Červenku z Ledče, jenž vydal Polsku v roce 1457 řádový hrad Malbork, URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 544, pozn. 29 a týž, III, 1, s. 81. Sám Urbánek si nebyl jistý, zda lze ztotožnit tohoto Bernarda Šumperského s Bernardem Brumovským z Cimburka na Brumově, tamtéž, III, 4, s. 134. K Jiskrově vojenské činnosti SEGEŠ, V.: Od rytierstva po žoldnierstvo; Stredoveké vojenstvo v Uhorsku so zreteľom na Slovensko, Bratislava 2004, s. 63 an., s. 193-205, zvl. s. 194, týž, Husiti a Jiskrovo panstvo na Slovensku a bitka pri Lučenci. In: Spoločnosť, armáda, osobnosť, 1997, 1, s. 29 a OSLANSKÝ, Jan Jiskra z Brandýsa a Slovensko. In: HŠ, 36, 1995, s. 49-67.

⁷CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 23, č. 21 k roku 1445, s. 30, č. 27 k roku 1448, s. 57, č. 60 k roku 1452, s. 111, č. 125 k roku 1461. K volbě 7 kapitánů SEGEŠ, Od rytierstva po žoldnierstvo, ref. 6, s. 195, k jednáním v Seni a Trebišově POLLA, B. – SLIVKA, M.: Husiti, Jiskrovci a bratřici na východnom Slovensku vo svetle archeologického bádania. In: Archeologia historica 5, 1980, s. 69-103, zvl. s. 70; BUZINKAYOVÁ, A.: Pisomnosti a kancelária Jána Jiskru z Brandýsa. In: Slovenská archivistika 17, 1982, s. 64-91, s. 77 an. přesněji určila Jiskrovy tituly: nejvyšší hejtman na Spiši a hrabě šarišský od roku 1441, nejvyšší hejtman krále Ladislava a hrabě šarišský v letech 1444 – 1448, nejvyšší hejtman krále Ladislava v letech 1449 – 1454, šarišský hrabě v letech 1455 – 1456 a nejvyšší hejtman horní části Uherského království a šarišský hrabě v letech 1457 – 1461 a opět šarišský hrabě v roce 1462.

zajatého syna Přibíka z Klenové. Stejně tak 2. 7. 1448 psal Jan Jiskra Oldřichovi z Rožmberka o přítomnosti kardinála Karvajala ve Vídni. Mezitím již proti Jiskrovi po roce 1444 přestaly bojovat polské oddíly, přeskupili se částečně bratřiči a naopak po roce 1450 vyvstal nový konkurent v mocném uherském magnátovi a gubernátorovi Janu Hunyadyho. Jana Hunyadyho s Pankrácem od Sv. Mikuláše poprvé Jan Jiskra porazil v roce 1449. Poté 4. května 1449 v Kremnici uzavřel smír s Pankrácem od Sv. Mikuláše, když jedním z jeho rukojmí se stal Jan Talafús z Ostrova. Nicméně před 28. 10. 1450 toto příměří s Pankrácem porušil, jak si stěžoval do Uher uprchlý litevský kníže Mikuláš Svidrygall, že mu zajal jeho služebníka.⁸ Již 13. 4. 1451 ze svého sídla ve Zvolenu zpravoval Martina Brcála z Dobré o neúspěchu jednání s Hunyadovci a obracel se na něj s žádostí o vojenskou pomoc. Tehdy Jiskra obsadil před 1. 7. 1451 Velký Kamenec a Šahy, zatímco jeho hejtman Jan Talafús Moldavu a potom ještě Jiskra dobyl Halič, Lučenec, Hronský Beňadik, Rimavskou Sobotu, Rožňavu a tvrz Drienčany. V rozhodující bitvě u Lučence 7. září 1451 porazil Jan Jiskra Jana Hunyadyho i s pomocí oddílů českých a slovenských bratříků, mezi nimiž mu přispěli Jan Čapek ze Sán a Martin Brcál z Dobré a jeho hejtman Jan Talafús z Ostrova. Nicméně v roce 1452 Jan Hunyady na Jiskrovi získal Moldavu, Halič, Lučenec a tvrz Drienčany. Jakousi smlouvou zprostředkoval mezi Janem Jiskrou a Janem Hunyadym k 21. červnu 1452 Jan Tovačovský z Cimburka, Jan z Tvorkova na Kyjově a Jan z Bosny. Podle Eneáše Piccolominiho tuto dohodu uzavřel Jan Hunyady, aby se zabezpečil proti Celskému. O den později žádá Jan Jiskra města Košice, Levoču a Bardejov o uznání za jejich hejtmana.⁹ V roce 1453, kdy byl král Ladislav Pohrobek vydán do Čech, přijel Jan Jiskra v jeho průvodu 24. 10. 1453 do Prahy a 28. 10. se zúčastnil jeho korunovace za českého krále. V Praze se zúčastnil dalších politických jednání nejméně do 14. 12. 1453. Tehdy mu zapsal král Ladislav Pohrobek Uherský Ostroh asi náhradou za tehdejší dočasné Jiskrovo stažení z Uher, přičemž zřejmě členové Jiskrových posádek hromadně přešli do řad bratříků, jichž je odtud odhadováno více než 15 000. V tomtéž roce na pobřeží Baltu vypukl konflikt uvnitř řádového území mezi Řádem německých rytířů a pruskými stavy, které se přihlásili k svrchovanosti Polska, což Kazimír IV. realizoval inkorporací Pruska 6. března 1454. Zatímco Jiří z Poděbrad se postavil na stranu stavů, Jan Jiskra a český král Ladislav Pohrobek začali prostředkovat ve prospěch řádu.¹⁰ Jiskrova nadvláda v Uhrách se poté stabilizovala a to v době vlastního panování českého a uherského krále Ladislava Pohrobka v letech 1453 – 1457. Z roku 1455 je zachováno více zpráv o jeho činnosti. Jiskrův hejtman Matěj z Kněžic na hradě Šariš nejprve 24. 6. 1455 oznamuje Bardějovu, že mu vojensky pomůže a 1. 7. 1455 požaduje od téhož města a jeho okolních vesnic Jiskrou a Talafúsem stanovenou daň složit na hradě Šariš. Samotný Jan Jiskra 17. 9. 1455 napomíná liptovského hraběte Petra z Komorova, aby mu neškodil. V tomtéž roce se Jan Jiskra s oddíly Levoče a Kremnice chystal táhnout proti bratříckému táboru na Korlátově kameni. Lze vyvodit z dalších zpráv, že pod Talafúsovým nátlakem (ten táhl k Bardějovu podle zprávy z 9. 4. 1455), Petr Komorovský zastavil hrad Plaveč u Bardějova 23. prosince 1455 Petru Aksamitovi z Kosova, který sem asi přišel ze Spišského hradu (tam jako Jiskrův hejtman v letech 1443 – 1450). Petr Aksamit jako bratřík

⁸URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 2, s. 149, pozn. 2, k Oldřichově příměří, tamtéž, s. 283, pozn. 3 list Jana Jiskry Oldřichovi, týž, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 45, ke smíru s Pankrácem tamtéž, s. 47, č. 30, CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 32-34, č. 30 ke smíru s Pankrácem, tamtéž, s. 37, č. 32 k následujícímu porušení příměří s Pankrácem.

⁹CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 54, č. 57 a s. 55, č. 57 k 13. 4. 1451, 1. 7. 1451, s. 81, č. 92, k 21.6.1452, s. 59, č. 62 k 22.6.1452. K svědectví Eneáše Piccolominiho URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 2, s. 690, pozn. 1. K získání Jiskry v roce 1451 a Hunyadyho v roce 1452 SEGEŠ, Od rytierstva, ref. 6, s. 196, pozn. 68 a s. 200.

¹⁰URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 2, s. 744-747 ke korunovaci Ladislava Pohrobka, s. 765, pozn. 1 ke 14. 12. 1453, s. 886-890, pozn. 1 na s. 890 k prostředkování Jiřího z Poděbrad a Jana Jiskry v Prusku. K zápisu Uherského Ostrohu SEDLAČEK, A.: Zbytky register králův římských a českých z l. 1361 – 1480, Praha 1916, s. 229, č. 24. K odhadu počtu bratříků HOFFMANN, L.: Bratřiči slavní protifeudální bojovníci 15. století, Praha 1959.

Vojenská história

a Jiskrův odpadlík od roku 1450 a záhy 31. 5. 1456 jako kapitán bratrstva na Táboře na hradě Plavči opověděl Janu Jiskrovi a šarišským a spišským městům, přičemž vzpomíná bezpráví od Jiskry mu učiněného z 14. 8. 1440. 14. 5. 1457 oznámil Bardějovu nejvyšší kapitán bratří v Táboře na hradě Plavči Petr Aksamit z Plavče, že stojí při Talafúsovi, což naznačuje Talafúsův přechod od Jiskry ke spojenectví s bratříky.¹¹ Ve stejné době 12. 3. 1457 Jan Jiskra přitáhl k českému a uherskému králi Ladislavu Pohrobkovi do Budína, kde král s pomocí Jiskry, Gary, Ujlakyho a Rynolta Rozgoně zasáhl proti Hunyadovcům, kteří se ho snad pokoušeli připravit o uherskou korunu. 14. března Ladislav Pohrobek s pomocí Gary zajal Ladislava Hunyadyho a s pomocí Jiskry Matyáše Hunyadyho, přičemž Ladislava Hunyadyho dal příštího dne popravit. Po smrti krále Ladislava Pohrobka Jiří z Poděbrad na jednáních s velkovaradinským biskupem Janem Vítězem v Praze v prosinci roku 1457 a po ovlivnění Jana Jiskry a Ujlakiho v Uhrách sjednal s propuštěným Matyášem Korvínem ve Strážnici 8. – 9. února 1458 přátelskou smlouvu a smlouvu o provdání své dcery Kateřiny za Matyáše. Ve Strážnici byla současně sjednána jakási dohoda i s vyslanými posly Jiskrovými. Původně se Jiskra chtěl zřejmě jednání zúčastnit, neboť 3. února psal městům Košicím, Levoči, Prešovu a Bardějovu, že bude ve Strážnici k 6. 2. 1458.¹² Po zvolení a nastoupení uherského krále Matyáše Korvína v roce 1458 nastalo období rychlého zatlačování moci Jana Jiskry z Brandýsa a slovenských bratříků tzv. nového Tábora v čele s Petrem Aksamitem a Janem Talafúsem. V tomto období intervenoval v Jiskrův prospěch Jiří z Poděbrad do Kremnice již 14. 6. 1452 a napomínal jej ke smíru s Matyášem Hunyadym před jednáním ve Strážnici 26. 12. 1457. V dalších úmluvách mezi oběma nově zvolenými králi Jiřím Poděbradským a Matyášem Korvínem ze dnů 8. a 9. září 1458 bylo dohodnuto, že Matyáš Korvín přijme do svých služeb české bojovníky na Slovensku.¹³ Předtím, ale záhy po úmluvách ve Strážnici v březnu roku 1458 opověděl Jan Jiskra novému uherskému králi. Ten již 27. 3. 1458 si na Jiskru stěžoval právě zvolenému českému králi Jiřímu z Poděbrad a o dva dny později témuž i na chystaný vpád do Uher polského krále Kazimíra IV. Matyáš Korvín jmenoval hejtmánem proti Jiskrovi Pankráce od Sv. Mikuláše a po jeho brzké smrti 8. 4. 1458 potom Šebestiána Rozgoně od 16. 4. 1458. Ačkoliv se zprávy o vpádu Kazimíra IV. do Uher nepotvrdily, Kazimír tehdy jednal s císařem Fridrichem III. o nastolení svého prvorozeneho syna na uherský trůn. Šebestián Rozgoň vytáhl proti Jiskrovi a bratříkům z Budína 16. 4. 1458 a záhy dobyl tvrze Vadna, Hlohovec, Slač, v květnu dobyl kostel v Mišle u Košic, tvrze Sečovce, Šarišský potok a klášter Jasov, přičemž porazil M. Valgatu a Petra Komorovského.¹⁴ Právě tehdy se pod tlakem uherských oddílů Jan Jiskra přihlásil k podpoře uherské kandidatury polského krále Kazimíra IV. a patrně vyjednával v Polsku i na sněmu v Petrkově a v Krakově. Již 8. 5. 1458 vyzval Jiskra města Košice, Bardejov, Levoču a Prešov, aby zachovali věrnost králi Kazimíru IV. Na začátku května (kolem 13. 5.) roku 1458 Jan Jiskra vstoupil do služeb krále Kazimíra IV. a vybízel jej k zásahu v Uhrách. To bylo odmítnuto s poukazem na konflikt s Řádem německých rytířů, kde se Jiskra nabídl prostředkovat. V květnu roku 1458 se poprvé po zvolení králem pokusil prostředkovat mezi Matyášem a Jiskrou Jiří z Poděbrad svým poselstvem. Jiskrovi se ale podařilo další postup vojska Šebestiána Rozgoně

¹¹CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 72, č. 80 k 24. 6. 1455, s. 72, č. 81 k 1. 7. 1455, s. 75, č. 86 k 17. 9. 1455, s. 83, č. 95 k 23. 12. 1455, s. 86 k 14. 8. 1440 a 31. 5. 1456, s. 84 k 14. 5. 1457, s. 22 ke Korlátově kameni v roce 1455.

¹²URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 3, s. 181-182 k zajetí a popravě Ladislava Hunyadyho, s. 250 a 259 k jednáním s Janem Vítězem a Jiskrou a Ujlakym, s. 260-261 k smlouvám ve Strážnici i s Jiskrou. GÁCSOVÁ, A.: Boje Mateja I. proti Jánovi Jiskrovi z Brandýsa a bratříkom v rokoch 1458 – 1467. In: HČ 25, 1977, s. 187-216, zvl. s. 189.

¹³CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 90, č. 102 k 14. 6. 1452 a 26. 12. 1457 a v komentářích na s. 100 o 8. 9. 1458 a na s. 90 o 15. 6. 1459.

¹⁴URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 3, s. 301-302 k Jiskrově opovědi a jmenování hejtmány Pankráce a S. Rozgoně, s. 446 k vytažení vojska z Budína, s. 447 – dobytí tvrzi Vadny, Hlohovce a Slač, s. 448 – dobytí Mišle, Sečovců, Šarišského potoka a Jasova.

zastavit a porazit jej v dosud neznámé a nelokalizované bitvě před 28. 6. 1458, kdy pobil a zajal na 5 000 Matyášových lidí (nověji se o této bitvě pochybuje). Snad i s pomocí posílů krále Jiřího došlo ke sjednání příměří do 29. 9. 1458, během něhož došlo k dalším úmluvám 8. – 9. září 1458. Na ty zřejmě navazovalo po 1. říjnu 1458 i jednání Jiskrových zástupců Matěje z Kněžic a Jána Lemmela se zástupci krále Matyáše Korvína, snad Ladislavem Hedervárim a Šimonem Onódi-Czudarem. Matyáš Korvín příměří využil na tažení proti Turkům. Během zmíněného příměří znovu Jiskra jednal o zprostředkování v Prusku a to asi od července roku 1458 do 8. října 1458, kdy bylo příměří v Prusku dohodnuto. Jiskra sám během tamějšího příměří do poloviny července roku 1459 držel hrad Malbork. Během této doby zřejmě zajížděl i na Slovensko, jak nasvědčuje zpráva o jeho přítomnosti v Krakově z 3. 1. 1459 a v Bardejově z 17. 1. 1459. Podle jiné zprávy z Krakova 5. 1. 1459 vyzýval trenčínského a oravského župana Mikuláše Balického, pána Bardejova, že jak zaplatí mýtné a třídácet, nebude jim překážet v obchodování v Uhrách a v Polsku.¹⁵ Ale Kazimír IV. již po roce v průběhu roku 1459 na uherský trůn rezignoval. Mezitím 21. 5. 1458 v bitvě u Šarišského potoka uherský král Matyáš Korvín zlikvidoval hlavní síly slovenských bratříků a padl tu i jejich spoluvatel Petr Aksamit z Kosova či Lideřovic. Ti se proto v čele s Janem Talafusem z Ostrova podruhé spojili v roce 1460 s oddíly Jana Jiskry z Brandýsa a společně jednali a bránili své pozice proti králi Matyáši Korvínovi na Slovensku. Na podporu Jiskrovu ale od roku 1458 vystupoval český král Jiří z Poděbrad, když již v úmluvách s Matyášem Korvínem z 8. – 9. září 1458 mu dohodl vstup do Korvínových služeb. Po dalších bojích na Slovensku král Jiří Poděbradský od začátku roku a smluvně od 15. 6. 1459 začal proti Korvínovi podporovat císaře Fridricha III., jenž se 17. 2. 1459 v Güssingu nechal zvolit uherským králem, přičemž ovládal část západních Uher. Snad po Jiskrově návratu z Prus na Slovensko sjednal Jiří Poděbradský v Brně 12. 8. 1459 příměří mezi ním a Matyášem Korvínem od 24. 8. 1459 do 24. 6. 1460.¹⁶ Asi kolem 26. 2. 1460 se Jan Jiskra pokusil o jednání s Matyášem Korvínem, přičemž za prostředníka vyzval Matyáš Korvín nejvyššího sudího Ladislava Paloczihu a poté k Jiskrovi poslal Pavla Bakoše z Oždan, hejtmana královského hradu Lippy. Jednání, ačkoli se je snažil využít i legát Karvajal, jenž navrhol použít Jiskrových jednotek proti Turkům, dopadla neúspěšně. Patrně v únoru uzavřeli místní příměří s Matyášem Korvínem Jiskrův hejtman Matěj z Kněžic na hradě Šariši, Jan Talafús na hradě Rychnavě a Petr z Radkova na hradě Šarišském Novohradu (Ujváru) a to až do vánoc 1460. 15. 4. 1460 (jinde v květnu) se Ladislavu Paloczimu, Bartoloměji z Humenného a Štěpánovi Perenyimu podařilo přinutit ke kapitulaci za 4 250 zl. bratřícký hrad Chmelov (Komloš) u Sabinova. 24. 4. 1460 se konalo další kolo jednání české a uherské strany v Praze, kde bylo prodlouženo předchozí příměří až do 1. 2. 1461. Matyáš Korvín se nadále pokoušel naklonit si Jiskru, 16. 7. 1460 sděloval Matěj z Kněžic Bardejovu, že král postoupil šarišské mýto Janu Jiskrovi. Přes příměří dohodnuté s králem Jiřím Poděbradským a řadu místních příměří dohodnutých s Jiskrovými hejtmany v únoru roku 1460 Matyáš Korvín zahájil válečné akce proti bratříkům i Jiskrovi. Před 2. 4. 1460, kdy zemřel, porazil novohradský hrabě Ladislav Szecezyeni bratříky u hradu Zondy a současně jagerský biskup Ladislav Hedervári u tvrze Sajofu. V květnu Šebastian Rozgoň a Ladislav Palóczi oblehli tvrz Patu jižně od Matry, která se vzdala po příchodu krále Matyáše Korvína začátkem července či jinde začátkem června. Přes nově uzavřené příměří z 24. dubna uherské vojsko od července do září 1460 dobylo ovšem

¹⁵Tamtéž, ref. 1, III, 3, s. 449 o Jiskrově odchodu do Polska v dubnu a květnu roku 1458, s. 450, pozn. 3 k Jiskrově vstupu do polských služeb a k prvnímu zprostředkování Jiřího z Poděbrad, s. 451, pozn. 1, s. 452, pozn. 2 k Jiskrovu vítězství nad Matyášem a k sjednanému příměří, s. 453 k poselstvu Jiřího z Poděbrad do Uher, s. 454, pozn. 2 – k Jiskrovu zprostředkování v Prusích, s. 480–481, pozn. 1 – ke sporné přítomnosti Jiskrově na Slovensku v lednu 1459. K Jiskrově výzvě městům z 8. 5. 1458 GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 195, tamtéž k Jiskrově zprávě z Krakova z 5. 1. 1459, konečně k jednání Jiskrových zástupců s Korvínem po 1. 10. 1458 tamtéž, s. 194.

¹⁶URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 3, s. 543 k příměří do 24. 6. 1460, CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 90 o 15. 6. 1459.

bratřické tvrže Sajonemeti, Sajó v Boršódu, Gemer, Bekovce (Balog), Drienčany, Rimavská Seč, Žirkovce v Gemeru a Ožďany, Zagyva a Šalgov (Salgov) v Novohradu. Na sněmu v Praze 17. září 1460 se král Jiří z Poděbrad po Jiskrově žádosti o pomoc za Jiskru postavil vypsáním zemské hotovosti v Čechách k 11. 11. 1460 a možností výpovědi války Matyáši Korvínovi. K Matyáši vyslal svého zprostředkovatele Zdeňka Kostku z Postupic a 8. 10. uzavřel s Ludvíkem Bavorským smlouvu proti Matyáši. Ludvík Bavorský opověděl válku Matyáši 16. 10. 1460 a pravděpodobně podobně i Jiří z Poděbrad. Teprve pod hrozbou bezprostředního válečného konfliktu mezi Českou a Uherskou korunou musel Matyáš přerušit již započaté obležení Jiskrových hradů Šariše, Rychnavy a Šarišského Novohradu (Ujváru). Stáhnul tak Štěpána Zápolského od Šariše bráněného Matějem z Kněžic, Emericha Zápolského a Štěpána Bátoriho od Rychnavy Jana Talafúse a od Šarišského Novohradu (Ujváru) Petra z Radkova. Rovněž musel nechat na pokoji bratřické hrady Muráň a Krásnou Horku. 25. 11. 1460 se zavázal Matyáš Korvín oženit s Jiřího dcerou Kunhutou a smluvil se Zdeňkem Kostkou v Košicích příměří a dočasné svěření hradů Šariše a Rychnavy Kostkovi do 21. 12., kdy se měli oba králové Jiří Poděbradský a Matyáš Korvín sejít na jednáních v Olomouci a Trenčíně. Jednání začala opožděně v Olomouci s uherským vyslancem biskupem Janem Vítězem, přičemž ke schůzce obou králů v Kroměříži 21. 1. 1461 nedošlo. Matyáš Korvín ale podepsal v Trenčíně svatební smlouvu s Kunhutou Poděbradskou 25. 1. 1461, podle níž měla být Kunhuta vypravena do Uher do 31. 5. 1461 a hned potom do 14 dnů uzavřen sňatek. Současně Jiří Poděbradský souhlasil s tím, že Jan Jiskra za výkupné splatné do 4 let odejde se všemi bojovníky z Uher.¹⁷ Poté bez opory v Jiřím Poděbradském se Jiskra 10. 3. 1461 přihlásil manifestem do služeb římského císaře Fridricha III. a kolem 24. 3. 1461 se dal do služeb římského císaře Fridricha III. Habsburského, jemuž holdoval ve Štýrském Hradci jako uherskému králi a jenž ho toho dne jmenoval hejtmanem země rakouské. V Rakousku dobyl na kondotiérovi Fronoauerovi Eisdorf 15. 6. 1461 a válčil s ním nejméně do 5. 11. 1461, kdy je doložen ve Vídni. 12. 8. 1461 odrazil pokus arciknížete Albrechta o přepadení Vídně a pobil mu 500 lidí, přitom spolupracoval s Jiřím Poděbradským, podporovatelem císaře Fridricha III. Nicméně údajně pro dlouhý žold se s císařem Fridrichem III. asi v listopadu roku 1461 rozešel a odešel zpět na Slovensko. Nikolí ale ve zlém, neboť císař Fridrich III. ve svém smíru s Matyášem Korvínem z 3. 4. 1462 jej uvádí jako svého spojence za hrabětem Ladislavem z Pezinku a před Janem Vítovcem z Hřebene v Chorvatsku včetně dvou Jiskrových hejtmanů Jošta z Košav na hradě Viglaš a Petra Kollára. Po lednu 1461, co se Jiří z Poděbrad smířil s Jiskrovým vyplacením z Uher, se v březnu obnovily válečné akce uherského vojska pod velením Emericha Zápolského proti třem Jiskrovým hradům. Šariš přes vítězství posádky s hejtmanem Matějem z Kněžic nad Štěpánem Zápolským a dobytí Sabinova 3. 7. 1461 padl do rukou Uhrů před 1. 10. 1461, stejně jako Šarišský Novohrad (Ujvár). Rychnava s hejtmanem Janem Talafúsem byla vydána až před 10. 3. 1462, přičemž Jan Talafús přešel do služeb Matyáše Korvína. Nicméně Jan Jiskra naposledy posílil před 10. 10. 1461 své panství ze Zvolenu o Kežmarok bratřických hejtmanů Martina Brcála z Dobré a Bartoše z Hertvíkovic s celou řadou městeček jako Gelnicí, Vondrišiel, Štiavnik (Poprad), Štvrtok, dále propuštěné žoldnéře z Rakouska a spoluprací s posledními kondotiéry Václavem a Pankrácem ze Sv. Mikuláše (syny Pankráce zemř. v roce 1458), Petrem Komorovským na Blatnici u Martina a Martinem Korbelem ze Semice na Bytčí

¹⁷URBÁNEK, Věk poděbradský, III, 4, ref. 1, s. 344, pozn. 40 a 41 k jednání Jiskry o příměří v únoru 1460, s. 344, pozn. 43 k místním příměřím, s. 345, pozn. 47 a 48 k prodloužení příměří do 1. 2. 1461, s. 353, pozn. 80 k dobytí hradu Zondy, s. 354, pozn. 82 a 83 k dobytí Paty, Sajonemeti a celé řadě tvrzí, s. 355, pozn. 87-89 k Jiskrově žádosti o pomoc Jiřímu a Jiříkově zásahu veřejnou hotovostí ve prospěch Jiskrův, s. 356, pozn. 90 k opovědi Ludvíka Bavorského, s. 358, pozn. 99-101 k obležení Jiskrových hradů, s. 359 k příměří smlouvenému Kostkou 25. 11. 1460, s. 382-383 k jednáním v Olomouci a k výkupnému Jiskrovi. K postoupení šarišského mýta Jiskrovi 16. 7. 1460 GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 200, pozn. 89, smlouvu oženění se Matyáše Korvína z 25. 11. 1460 tamtéž, s. 201, pozn. 92.

a bratřickou Murání, Markušovcemi a Vyšehradem. Po zmíněném smíru císaře Fridricha III. s králem Matyášem Korvínem z 3. 4. 1462 Jan Jiskra kapituloval asi ve Vácově 14. května 1462. Za vydání všech hradů a složený hold Matyášovi byl přijat mezi stavy Uherské koruny, dány mu bývalé dědičné hunyadovské hrady a panství Solymos a Lippa s 95 vesnicemi v župě aradské a temešské s ročním výnosem 1 000 zl. a město Borzyluk s 30 vesnicemi v župě temešské, stálý žold na 150 jezdců a 40 000 zl. (jinde 40 000 nebo 20 000 dukátů, nejnověji 25 000 zl.) výkupného, z toho 3 000 zl. hned, 15 000 zl. do 25. 7. 1462 a zbytek do konce roku. V květnu roku 1462 rovněž kapitulovali Martin Brcál z Dobré a Bartoš z Hertvíkovic na Kežmarku a dalších městech za 16 000 zl. (jinde 16 000 dukátů – vyplaceno jim do 8. 9. 1462) a dále bratřičtí hejtmané Petr Komorovský asi na Blatnici za 2 028 zl., Martin Korbel na Bytči.¹⁸ Pokud podle zprávy z 18. 4. 1463 poslal Jiskra císaři Fridrichovi III. na pomoc proti vévodovi Albrechtovi 4 000 žoldněů, mohlo již jít jen o zprostředkování některých bratříků („fratrones“) ze Slovenska. Potom již vystupuje po Korvínově boku jak v bojích o Bosnu, tak při jednání s bratřiky v Banské Bystrici v roce 1465, dále na výpravě do Multánska v roce 1467, dále proti slovenským bratříkům na hradě Kostolany u Trnavy v roce 1467, proti knížeti Viktorínovi z Minsterberka v bojích u Třebíče v květnu roku 1468 a téhož roku v říjnu v čele uherského poselstva do Turecka. Podle jiného zdroje 22. října 1468 zastavil městečko Borzyluk s vesnicemi za dlužný žold více než 1 000 zl. (jinde 1 000 dukátů) svému hejtmanu Matěji z Kněžic, jeho ženě Barboře a dceři Kateřině, což je v podstatě poslední zpráva o něm. Potvrzení Matyáše Korvína Matěji z Kněžic na zástavu Borzyluku z 6. 2. 1471 jen dosvědčovalo, že Jiskra již nežil.¹⁹

Zbývá nám vůdce slovenských bratříků a Jiskrův kapitán Jan Talafús z Ostrova (asi 1420 – po 1467). Jan Talafús z Ostrova pocházel z tvrze Ostrov u východočeské Chrudimě, někdy se ale píše i Jan Talafús z Ostravy (např. v roce 1447) snad po hradu ve Slezské Ostravě, jenž rovněž vlastnil (srv. níže). Jan Talafús se poprvé objevuje v dějinách v roce 1440 a sice tehdy mimořádně na straně habsburské, kdy spolu s Janem Jiskrou z Brandýsa poráží Jana Čapka ze Sán v bitvě u Košic (srv. výše). Ve službách královny Alžběty je jí samotnou poslán 25. března 1442 do Bardejova.²⁰ Asi od té doby vlastnil tvrz Rychnavu u Prešova, kterou tehdy dobyl Jan Jiskra a svěčil mu ji jako svému hejtmanovi. Talafús se zde jmenuje v letech 1442 a 1448, přičemž v mezidobí asi v letech 1442 – 1447 zde hejtmanil Jan Šindel a Talafús byl držen ve vězení po přepadení Jágru (Egeru). Právě ve zprávě z roku 1447 se Jan Talafús píše z Ostravy (kontaminovaně?). Trvalé věznění Talafúsovo ale zpochybňuje zpráva z 9. dubna 1445 z moravských Kvasic, kde Jan Talafús ručil spolu s Janem Maršálkem z Pyzdratic a z Hynczdorffu Janu z Bystřice a z Jarohněvic.²¹ V roce 1449 patrně stále zůstával stoupencem habsburské strany, neboť spolu s Mikulášem Brcálem z Dobré a jinými jako Jiskrova rukojmí mu 4. 5. 1449

¹⁸URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 467, pozn. 12 k vstupu Jiskry do služeb císaře Fridricha III., s. 473-474, pozn. 34, 38 k Jiskrově působení v Rakousku, s. 489, pozn. 108 k Jiskrově rozchodu s císařem a příměří císaře s Matyášem Korvínem, s. 491-493, pozn. 120 an. k dobytí Šariše, Rychnavy a Šarišského Novohradu (Ujváru), s. 494, pozn. 122, 123 a 126 k posílení Jiskry o Kežmarok, kondotiéry a bratřiky, s. 495-496, pozn. 132-134 ke smlouvě Jana Jiskry s Matyášem Korvínem z 14. 5. 1462. K manifestu J. Jiskry z 10. 3. 1461 k přihlášení se k Fridrichovi III. GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 202.

¹⁹GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 205 an. doplňuje počet Jiskrovi odstoupených vesnic a dále město Borzyluk v roce 1462, s. 210 jmenuje Jiskru v B. Bystrici v roce 1465, trochu jinak URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 496, pozn. 136 o účasti na výpravě do Multánska v roce 1467 a o jeho volbě do poselstva do Turecka na sněmu v Jágru v březnu 1468, s. 497, pozn. 138 o kolidaci poselstva do Turecka s obležením Třebíče v květnu roku 1468, s. 497, pozn. 139 k prodeji městečka Borzyluku Matěji z Kněžic 22. 10. 1468 a k poslední zmínce o Jiskrovi 6. 2. 1471, s. 670, pozn. 236 ke zprávě z 18. 4. 1463.

²⁰CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 68.

²¹POLLA, SLIVKA, ref. 7, s. 89 k dobytí Rychnavy Jiskrou a podobě tamější tvrze či hradu, URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 39, č. 24, list z 12. 5. 1447 dosvědčující tehdejší nepřítomnost Jana Talafúse na Rychnavě, stejně Talafúsův list z 23. 5. 1448, tamtéž. K listině z 9. 4. 1445 MZA Brno, Regesta ke sbírce fotokopii listin z Lichtenštejnského archivu ve Vídni, č. 186.

svědčili na jeho mírové smlouvě s Pankrácem od Sv. Mikuláše. K 25. 4. 1450 je jmenován spolu s Matějem z Kněžic jako purkrabí hradu Šariš a později zástupce samotného Jana Jiskry z Brandýsa. Tehdy se dostal do sporů se samotnými bratříky, když Jiskrovi a Talafúsovi k 14. 8. 1450 vyhlásil nepřátelství jejich hejtman Petr Aksamit z Kosova.²² Patrně on získal Jiskrovi významného spojence a sice svého tchána Jana Čapka ze Sán, jehož dceru Žofii si vzal, a po Čapkově smrti v roce 1452 zdědil jeho panství Hukvaldy a Slezskou Ostravu (údajně se po panství psal již roku 1445). Asi v červnu 1451 na Jiskrově straně dobyl hrad Moldavu u Košic. S Janem Čapkem a Martinem Brcálem z Dobré v červenci roku 1451, v době bitvy u Lučence, táhli na pomoc Jiskrovi, kdy společně vítězí nad maďarskými Hunyadovci.²³ Asi před lety 1451 – 1455 se sešvagruje s Janem Jiskrou z Brandýsa (doklad z 4. 5. 1455 – asi přes Talafúsovu sestru, ale takovou Jiskrovu manželku neznáme).²⁴ Po stabilizaci poměrů po nastoupení krále Ladislava Pohrobka v roce 1453 se zřejmě z panství Jana Jiskry z Brandýsa postupně vymaňují jeho jednotliví hejtmané. Nasvědčují tomu tři zprávy z let 1455 – 1457. 9. 4. 1455 Jan Talafús píše Bardějovu, at' osvobodí vězně a hrozí, že potáhne k městu a proti sousednímu hradu Plavči. 1. 7. 1455 Matěj z Kněžic poroučí Bardejovu, aby daň uložená tamějším vesnicím Janem Jiskrou a Janem Talafúsem byla odvedena na hrad Šariš. 23. 12. 1455 zastavil Petr Komorovský hrad Plaveč hejtmanu Petru Aksamitovi z Kosova, 14. 5. 1457 oznamuje Bardejovu nejvyšší kapitán bratří v Táboře a na hradě Plavči Petr Aksamit z Plavče, že stojí při Talafúsovi, což naznačuje Talafúsův přechod ke spolenectví s bratříky.²⁵ V letech 1455 – 1457 tak postupně Petr Aksamit z Kosova spolu s Janem Talafúsem z Ostrova založili bratřický nový Tábor na Zelené hoře u Hrabušic a na hradě Plavči u Bardejova na Slovensku, přičemž Talafús údajně zůstal na Zelené hoře a Petr Aksamit na Plavči. Po nastoupení krále Matyáše Korvína v únoru roku 1458 na uherský trůn od dubna téhož roku padají do rukou krále jedna bratřická tvrz za druhou: Vadna, Hlohovec, Siač a v květnu Mišle u Košic a Sečovce. Síly bratřického Tábora byly poraženy v bitvě u Šarišského potoka 21. května 1458, kde padl Petr Aksamit z Kosova a Liděřovic a na hrad Šariš odtud utekl Jan Talafús s 200 jezdcí. Zde byl po 3. 6. 1458 neúspěšně obléhán asi Šebestiánem Rozgoněm. Jedině zásahem Jana Jiskry, jenž v dubnu odešel do Polska a vstoupil do služeb polského krále Kazimíra IV., byla odvrácena rychlá porážka jiskrovců a bratříků. V květnu se Jiskra na Slovensko vrátil a v červnu roku 1458 porazil královské vojsko vedené Rozgoněm, jenž byl donucen k uzavření příměří do 29. září 1458. Prostřednictvím českého krále Jiřího z Poděbrad od května roku 1458 a po uzavření příměří do 1. 10. 1458 Jan Talafús 7. 11. 1458 sděloval Bardejovu, že s městem chce žít v míru. Později ze své tvrze Rychnavy vypálil městečko Jasov v únoru roku 1459, 26. 2. 1459 zřejmě svévolně vybral v Bartošovicích daň 500 zl. a 17. a 24. 3. 1459 žádal Bardejov o propuštění puškaře a jeho lidí, poté s ním bylo uzavřeno příměří do 16. 10. 1459 vztahující se i na Bardejov a hrad Košec a pevnost Talafúsových stoupenců u Hrabušic (Zelenou horu). Jiří Poděbradský ale 12. srpna 1459 zajistil především příměří Jiskry s králem Matyášem Korvínem od 24. 8. 1459 do 24. června 1460. Toto příměří bylo prodlouženo na jednáních v Praze či v Olomouci asi v dubnu roku 1460 do 1. 2. 1461.²⁶ Po dalším návratu Jana Jiskry na Slovensko v únoru roku 1460 Jan Talafús

²²CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 32, č. 30 k 4. 5. 1449, tamtéž, s. 49 k 25. 4. 1450, tamtéž, s. 86 k 14. 8. 1450.

²³Tamtéž, s. 55, č. 57, k dobytí Moldavy Talafúsem SEGEŠ, Od rytierstva, ref. 6, s. 196.

²⁴URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 61, č. 76.

²⁵Tamtéž, s. 67 k 9. 4. 1455, s. 72, č. 81 k 1. 7. 1455, s. 83, č. 95 k 23. 12. 1455 a s. 84 k 14. 5. 1457.

²⁶URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 3, s. 447-448 k dobytí tvrze Vadny aj. po 16. 4. 1458 a porážce u Šarišského potoka a záchranění Talafúsově 21. 5. 1458, s. 450-451 k Jiskrově vstoupení do služeb Kazimíra IV. na jaře 1458, s. 452-453, pozn. 2 k Jiskrově vítězství v červnu roku 1458, s. 543-544, pozn. 2 k Talafúsově výpadu z Rychnavy a vypálení Jasova v únoru 1459 a smluvení příměří s Talafúsem do 16. 10. 1459 a obecného příměří od 12. 8. 1459 do 24. 6. 1460, III, 4, s. 345 k příměří z dubna 1460 do 1. 2. 1461. K obléhání Jana Talafúse na Šariši v červnu 1458, k Talafúsovým výzvám Bardejovu z 7. 11. 1458 a 17. a 24. 3. 1458 GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 193-195, k uzavření příměří s Bardejovem a Košecou a opevnění u Hrabušic tamtéž, s. 197. K lokalizaci bratřického Tábora do Zelené hory u Hrabušic SEGEŠ, Od rytierstva, ref. 6, s. 203.

Vojenská história

podruhé vstupuje do služeb Jana Jiskry z Brandýsa asi v dubnu a bojuje s ním proti Korvínovi až téměř do Jiskrovy kapitulace v květnu 1462. V dubnu (jinde v květnu) roku 1460 padl bratřícký hrad Chmelov (Komloš) za výkupné 4250 zl., kde předtím hejtmanil Jan Talafús a Jakub z Požegy (společně hejtmanili též na hradě Kerestes – Makovici u Bardějova 3. 11. 1459), jako rukojmí jsou jmenováni Martin Brcál z Dobré a Bartoš z Hertvíkovic. Ale na dalších hradech Rychnavě, Šariš a Šarišském Novohradu (Ujváru) se přes útoky Jiskrovi hejtmané udrželi. Na Rychnavě Jan Talafús a na Šariši Matěj z Kněžic uzavřeli příměří za 1 000 zl. do vánoc roku 1460 a podobně i Petr z Radkova na hradě v Šarišském Novohradu (Ujváru) u Stropkova. Jan Talafús nabídl v prosinci 1460 mír Bardejovu a ještě 26. 1. 1461 žádal Štefan Zápolský bardejovské, aby nedovolili ve městě šoltýsovi vybírat daň (výpalné) pro Jana Talafúse. K uzavřeným příměřím snad došlo opět díky zásahu českého krále Jiřího z Poděbrad, jenž na sněmu v Praze 17. září svolal zemskou hotovost proti králi Matyáši Korvínovi a to k datu 11. listopadu 1460.²⁷ Jan Talafús asi před 10. 3. 1462 (podle J. Špirky) vydává uherskému králi svoji tvrz Rychnavu u Prešova a zřejmě po kapitulaci Jiskrově v květnu roku 1462 načas přechází přímo do služeb krále Matyáše Korvína, když s Petrem z Březovic a oddíly města Košic zachraňuje před bratříky jakousi tvrz. Samotnou Rychnavu dostal od krále zástavou Imrich Zápolský za 12 000 zl. Talafúsovi souputníci, bývalí Jiskrovi hejtmané a bratříci Martin Brcál z Dobré a Bartoš z Hertvíkovic 8. 9. 1462 postoupili Spišský hrad (ten možná dříve), Kežmarok, Gelnici, Vondřišiel, Štvrtok, Šiavník (Poprad) a dalších deset městeček za odstupné 16 000 dukátů či zlatých a nabídnutou službu ve vojsku Matyáše Korvína (přitom oba vstoupili do služeb krále Matyáše údajně již 18. 3. 1458). Nicméně Jan Talafús z Ostrova se podruhé vrací na stranu bratříků na jaře roku 1463 (1. 6.), kdy se shromáždili u Nového Targu spolu s Korbelem, Peřinou, Zelenkou a Janem Baštou z Cerova a chtěli znovu opevnit Zelenou Horu u Hrabušic. O něco později podle zprávy z 31. 8. 1463 napadá Slovensko ze Slezska asi z Hukvaldska spolu s Jakubem Tele z Paňova a v Pováží Heřman ze Zvířetic a Matouš ze Šternberka.²⁸ Spolu s 900 českými a slovenskými bratříky (v nich také Burian Puklice z Pozořic na Štramberku a Zich Kelečský z Bítova na Šaumberce) v roce 1466 posiluje české vojsko pod vedením Ctibora Tovačovského z Cimburka a Viktorína z Minsterberka, jež téhož roku vytáhlo do Slezska a v roce 1467 zde dvakrát zvítězilo – 11. 6. 1467 v bitvě u Pačkova a 16. 6. 1467 v bitvě u Frankenštejna. Spoluvelitel výpravy Viktorín z Minsterberka vložil zde posádky do Minsterberka a Frankenštejna. Z počátku tažení z 6. 8. 1466 se dochovala Talafúsova opověď nepřátelství městu Vratislav.²⁹ Zatímco panství Slezskou Ostravu zastavil Jan Talafús z Ostrova již 24. 4. 1453 Janu Tršickému z Doloplaz za 1 000 zl. uher., naopak držel panství Hukvaldy asi do roku 1464, kdy je od něho vykoupil český král Jiří z Poděbrad, aby je v roce 1466 či 1467 vrátil olomouckému biskupovi Tasovi z Boskovic. Obdobně Jiří Poděbradský posílil svou vládu na severní Moravě obnovením královských lén na panství Štramberk od Buriana Puklice a panství Šaumberk od Zicha Kelečského z Bítova v roce 1466.³⁰ Jan Talafús s bratříckým

²⁷URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 344-345, pozn. 43 k příměří Jana Talafúsa na Rychnavě do vánoc 1460 a vykoupení bratříckého hradu Komloše (Chmelova) 15. 4. 1460, kde předtím hejtmanil Jan Talafús a s. 354-355, pozn. 85 k Talafúsově hejtmanství na Komloši v dubnu 1462 a Kerestesi vždy s Jakubem z Požegy (zde v listopadu 1459).

²⁸Tamtéž, ref. 1, III, 4, s. 493, pozn. 120 o pádu Talafúsovy Rychnavy před 10. 3. 1462, s. 497, pozn. 139 k Talafúsově přechodu na Matyášovu stranu u Košic, s. 498, pozn. 140, 141 k opětovnému připojení Jana Talafúse k bratříkům u Nového Targu na jaře roku 1463 a k jeho výpadům ze Slezska asi v srpnu roku 1463 (též k vydání Kežmarku a jiných měst), též A. GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 204 an., 208-209; CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 45 k 18. 3. 1458, s. 69 k 31. 8. 1463 a k vydání hradu a zástavě od roku 1462 ŠPIRKO, J.: Husiti, jiskrovci a bratříci v dejinách Spiša (1431 – 1462), Levoča 1937, s. 110.

²⁹FIALOVÁ, V.: Dva opovědné listy z 15. století. In: Naše Valašsko, 5, 1939, s. 6 an.

³⁰MZA Brno, f. G 1, Bočkova sbírka, sign. 10 064 k r. 1453, TUREK, A. – JISL, L.: Ostravsko za česko-uherské války ve světle písemných pramenů a i archeologických nálezů, ČSM, B, II, 1953, s. 2 k tažení roku 1466, URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 289 k Hukvaldům v letech 1466 a 1467, celkově JUROK, Moravský severovýchod v epoše husitské revoluce. Nový Jičín 1998, s. 139, 142, 148, 150-151.

hejtmanem Janem z Perína ještě v roce 1467 rozehnal gemerské stavy a zmocnil se městečka Jasova. S bratříky zůstal téměř až do jejich poslední porážky u hradu Kostolany u Trnavy v roce 1467. Pravděpodobná účast Jana Talafúse z Ostrova vedle bratříckého vůdce Čecha Jana Švehly v této bitvě je zřejmě poslední zprávou o něm.³¹

Vedle Jana Talafúse lze uvést bratříckého hejtmana Martina Brcála (Brčála) z Dobré snad u Frýdku (kolem roku 1420 – po 1488), jehož moravský či slezský původ i s jeho méně významnějším bratrem Mikulášem Brcálem z Dobré předpokládal již Václav Chaloupecký.³² V roce 1444 byl hejtmanem v Kežmarku, dobytém Jiskrou v roce 1441, a v roce 1450 hejtmanem spišské stolice (správně podle V. Segeše Mikuláš, po kterém od roku 1449 zde teprve s Bartošem z Hertvíkovic Martin Brcál do té doby hejtman v Rožňavě).³³ Před bitvou u Lučence posílil Martin Brcál (nikoliv asi bratr Mikuláš) spolu s oddíly Jana Čapka ze Sán a Jana Talafúse z Ostrova vojsko Jana Jiskry proti Janu Hunyadymu.³⁴ Poté se zřejmě na nějaký čas přidal k bratříckému hnutí. Po nastoupení krále Matyáše Korvína na uherský trůn v roce 1458 se postupně bratřícké hnutí začalo rozpadat. Po přistoupení Jana Talafúse k Janu Jiskrovi po jeho návratu na Slovensko v únoru roku 1460 se zmiňují Martin Brcál z Dobré a Bartoš z Hertvíkovic, oba hejtmani na Gelnici, jako rukojmí při vydání bratříckého hradu Chmelova (Komloše) za výplatu 4 250 zl. nejvyššímu sudímu Ladislavu z Paloczi k datu 15. dubna 1460 (jinde v květnu). V průběhu roku 1460 po obležení hradů Šariše, Rychnavy a Šarišského Novohradu (Ujváru) údajně asi jeho bratr Mikuláš Brcál z Dobré dal Spišský hrad v zástavu levočskému měšťanovi Jiřímu Thurzovi za 2 130 zl. uherských a ten potom hrad postoupil Matyáši Korvínovi. Po vypršení posledního příměří, (a zastavení dobývání zmíněných tří hradů) smlouveného českým králem Jiřím z Poděbrad do 1. 2. 1461, oba bratříčtí hejtmané Martin Brcál z Dobré spolu s Bartošem z Hertvíkovic (oba na Kežmarku) se přidali k Jiskrovi v létě roku 1461. Lze to vyvodit z toho, že na Kežmarku se Martin z Dobré jako hejtman jmenoval k 18. 2. 1461 a Jan Jiskra město ovládal k 10. 10. 1461.³⁵ V květnu 1462 při kapitulaci Jana Jiskry bylo s Jiskrovými hejtmany Martinem Brcálem z Dobré a Bartošem z Hertvíkovic asi domluveno a potom k 8. 9. 1462 vyplaceno vydání Spišského hradu, Kežmarku, Gelnice, Vondřišele, Štvrtku, Štiavniku (Poprad) a dalších deseti městeček za výkupné 16 000 zlatých či dukátů (od Štěpána Zápolského a probošta Dominika ze Stoličného Bělehradu) a nabídnutou službu ve vojsku Matyáše Korvína. Na vyplacení této částky byla předtím dokonce uherským sněmem v Budíně povolena obecná berně 1 zl. z vrat (domu), přičemž Kežmarok přešel do zástavy Imricha Zápolského. Bartoš z Hertvíkovic je potom uváděn jako hejtman na Břežnici, seděním na Súčanech k 17. 3. 1471 a společně s Martinem Brcálem a Petrem Komorovským k 13. 10. 1479.³⁶ V Matyášově službě oba setrvali nejméně do roku 1488, kdy ovšem opět za peníze vydali hrad Súčany, tentokrát útočícím Polákům.³⁷

Patrně mimo bratřícké hnutí a naopak v habsburských službách se na Slovensku angažoval Mikuláš z Bítova na Šaumburce (před rokem 1395 – po 1447). Svým původem pocházel ze slezského Bítova u Bílovce, kde je výslovně s bratrem Zikmundem jmenován jako jeho majitel

³¹GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 211 an.

³²CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 45.

³³URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 48, k určení Mikulášovu před a poté po roce 1449 Martinovu do Kežmarku SEGEŠ, Od rytierstva, ref. 6, s. 203, k datu dobytí Kežmarku Jiskrou POLLA, SLIVKA, ref. 7, s. 84.

³⁴CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 55, č. 57.

³⁵URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 344, pozn. 43 k rukojemství Martina Brcála na Gelnici u Komloše (Chmelova), s. 358, pozn. 100 k Mikulášově (Martinově?) Brcálově postoupení Spišského hradu Jiřímu Thurzovi a s. 493, pozn. 120 k Mikuláši Brcálovi v Kežmarku a jeho přechodu k Jiskrovi v roce 1461 (tamtéž ale o Martinovi z Dobré, hejtmanu v Kežmarku k 18. 2. 1461) a k Martinu Brcálovi v Gelnici.

³⁶GÁCSOVÁ, ref. 12, s. 204, 206, URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 498, pozn. 140 tam podrobněji o vykoupení Kežmarku a řady jiných měst od Martina Brcála a Bartoše z Hertvíkovic za 16 000 zl. a k působení Martina Brcála ještě k datu 13. 10. 1479.

³⁷BARTL, J.: Slovensko a husitské revolučné hnutie. In: Husitský Tábor 4, 1981, s. 135.

Vojenská história

v roce 1431.³⁸ Záhy vstoupil se svým bratrem Zikmundem z Bítova do služeb či do okruhu klientů olomouckého biskupství. Patrně za peněžní půjčku získali oba bratři v roce 1416 zástavu biskupských panství Šaumberk (Kelč) a Budišov.³⁹ K oběma panstvím patřila menší biskupská léna a některých se opět oba zmocnili. Tak v roce 1438 se například Mikuláš z Bítova na Šaumberce soudil s Petrem z Petřvaldu o část biskupského léna Malhotice u Kelče.⁴⁰ Mikuláš z Bítova během husitské revoluce rovněž vstoupil do vojenských služeb šlechtice Jana z Kravař na Jičíně, který mu ve své závěti z 28. března 1433 slíbil zaplatit dlužných 200 kop gr. č.⁴¹ Po smrti Albrechta Habsburského se rovněž Mikuláš z Bítova na Šaumberce zařadil do řad stoupenců habsburské strany v Uhrách královny Alžběty. Spolu s Janem Jiskrou, který rovněž vyšel ze služebního okruhu magnáta Jana z Kravař na Jičíně, a dále Petrem Romanem z Vítovic na Zlíně 22. 2. 1441 na habsburské straně či přesněji bývalé habsburské straně opověděli Bratislavě s tím, že si na jejím panství budou brát, co jim náleží, protože královna Alžběta jim nezaplatila žold. Před 14. březnem 1441 Mikuláš Šaumberký, Petr Roman z Vítovic a Topolčanský (snad Jan Jiskra) obsadili bratislavským Svatý Jur.⁴² Ještě v roce 1447 ručil Janu Jiskrovi za 206 zl., vypůjčených od městského písaře Bernarda z Hranic, kterýžto dluh narostl do 18. 8. 1453 podle vlastního doznání Jana Jiskry na 400 zl.⁴³ Údajně v roce 1447 ještě Mikuláš ze Šaumberka koupil panství Vsetín. Někdy po roce 1447 Mikuláš z Bítova umírá a po něm dědí jeho bratr Zikmund a jeho synové Jan a Zikmund (Zich) sekularizované panství a hrad Šaumberk. V roce 1451 moravský zemský hejtman Jan Tovačovský z Cimburka donutil oba dědice Jana a Zikmunda vydat zástavu Šaumberka za výplatu 650 kop gr. č.⁴⁴ Jen o měsíc později další příslušník rodu Tas z Bítova kupuje panství Klimkovice, kde zakládá rodové dědičné panství.⁴⁵ Vlastní panství Šaumberk (Kelč) Jan Tovačovský vrátil olomouckému biskupství, jež je v roce 1455 dále zastavilo Janu a Benešovi z Heršic.⁴⁶ Neznámým způsobem se Zikmund (Zich) z Bítova dostal v nějaké formě držby opět na Šaumberk a setrval tu jako stoupenec Jiřího z Poděbrad až do roku 1469, do kapitulace před vojskem krále Matyáše Korvína.⁴⁷ V roce 1466 Zich Kelečský z Bítova na Šaumberku a Burian Puklice z Pozořic na Štramberku zajali Křístka Zementického, služebníka knížete olešnického a toseckého, a uvěznil je na Štramberku a Lednici, žádající za něj výkupné 1000 zl.⁴⁸ V červenci téhož roku se Ctiborem Tovačovským z Cimburka, Viktorínem z Minsterberka, Janem Talafusem z Ostrova a 900 bývalými českými a slovenskými bratříky vytáhli do Slezska, kde zvítězili v bitvách u Pačkova 11. 6. 1467 a u Frankenštejna 16. 6. 1467 nad slezskými nepřáteli krále Jiřího Poděbradského.⁴⁹ Zich Šaumberký či Kelečský držel rovněž biskupská léna Arnultovice a Kelč (určitě ještě roku 1468), přičemž právně zápis na Kelč po smrti Hynka ze Zvole koupil Jiří z Landštejna.⁵⁰

Jako katolický kondotiér vystupuje z pramenů Petr Roman z Vítovic na Zlíně (po roce 1400 – po 1464). Byl patrně synem Mikšíka Romana z Myslejo vic na Nětkovicích (zemřel před

³⁸KAPRAS, ref. 2, II, s. 19, JUROK, ref. 30, s. 141 an., 145, 166. Bohužel našim údajům odporují údaje uvedené u PILNÁČKA, J.: Staromoravští rodové, Vídeň 1930, s. 363 (Mikuláš jako syn Zikmund, zemř. roku 1448).

³⁹MALÝ, Libavský okres, VM, Brno 1931, s. 165 an.

⁴⁰LECHNER, ref. 4, II, s. 317, 325 a 326.

⁴¹AČ, XV, s. 182, č. 82.

⁴²URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 34, č. 13.

⁴³ZAPLETAL, Vztahy Jana Jiskry z Brandýsa k Přerovsku, ref. 2, s. 77, 79; BRANDL, ref. 5, LC, III, s. 646 a CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 64, č. 68.

⁴⁴ZA Opava, pobočka Olomouc, f. ACO, sign. L I a 7, listina z 8. 5. 1451, Olomouc. K údajně koupi Vsetína URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 119, pozn. 229; Urbánek chybně tento rod spojuje s pány z Bítova a Lichtenburka jako zde nebo tamtéž, na s. 114 se zemaný z Deštného na Znojemsku!

⁴⁵KAPRAS, ref. 2, II, s. 60, zápis z 16. 6. 1451.

⁴⁶ZA Opava, pobočka Olomouc, f. ACO, sign. L I a 8, insert z r. 1446.

⁴⁷OČENÁŠEK, J.: Historie starobylého města Kelče, Olomouc 1948, s. 10.

⁴⁸MZA Brno, f. A 1, Stavovské listiny, sign. 379, list z 20. 6. 1466.

⁴⁹FIALOVÁ, ref. 29, s. 7 an.

⁵⁰URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 119, pozn. 229.

rokom 1417) a Vítovicích a jeho manželky Anny z Obory, jež kromě něho měla ještě syna Mikuláše Romana z Vítovic a dceru Elišku z Vítovic.⁵¹ Tento zřejmě moravský nižší šlechtic se rovněž angažoval vedle Jana Jiskry z Brandýsa a Mikuláše z Bítova na Šaumburce, a sice na straně habsburské. Poprvé jej v moravském pohraničí nacházíme 24. května 1429 jako hejtmana katolického města Uherského Hradiště.⁵² Poté se ve 30. a na počátku 40. let neznámo jak zmocnil hradu Buchlova možná až do roku 1461, kdy Buchlov v letech 1461 – 1465 držel zástavou od krále Jiřího z Poděbrad Jiří z Mošnova na Týnci. Přitom rytíři z Mošnova jsou na Buchlově jmenováni již roku 1437 Čenkem z Mošnova a zápisem vévody Albrechta, v roce 1447 Janem z Mošnova a roku 1459 byli poháněni všichni bratři Jan, Oldřich a Jiří na Týnci a Buchlově a po smrti Oldřichovců v roce 1460, si Jiří ponechal Buchlov a Jan Týnec.⁵³ V roce 1437 se Petr Roman Vítovec se svou matkou zakoupil nebo jinak zmocnil Zlína, když jej získal od Jiřího a Lacka ze Šternberka na Lukově.⁵⁴ Patrně jako habsburský straník měl být na základě dohody strany jagellonské a habsburské ze 14. 4. 1440 propuštěn z moravského stavovského vězení spolu s tábořským hejtmanem Janem Pardusem z Horky.⁵⁵ Po husitské revoluci 22. 2. 1441 spolu s Mikulášem z Bítova na Šaumburce a asi Janem Jiskrou jako bývalí habsburští straníci opověděli Bratislavě, že jí budou škodit náhradou za nevyplacenou odměnu od královny Alžběty. Svou hrozbu Bratislavě zmínění tři opovědníci realizovali před 14. 3. 1441, kdy společně obsadili Svatý Jur. V téže roce mohl „rotmistr Romanko“ alias „Roman Lichtenauer“ vojensky sloužit paní Vandale z Wolfsau v Dolním Rakousku, ale totožnost je nejistá.⁵⁶ Petr Roman z Vítovic zasáhl do uherských poměrů ještě nejméně dvakrát. V prosinci roku 1445 spolu s Janem z Messenpeka, Janem Čapkem ze Sán, Bočkem Puklicí a Pankrácem od Sv. Mikuláše vytáhli proti hraběti Jiřímu ze Sv. Juru a Pezinku. Titíž kromě Pankráce, ale s Valentinem z Majetína bojovali u Topolčan s hrabaty Emerichem a Jiřím z Sv. Juru a Pezinku ještě v květnu 1449.⁵⁷ Na svém moravském panství Zlíně se soudil v roce 1447 se svým sousedem Lackem ze Šternberka na Lukově: „že mi fojtj muoj utekl pro den i stált' jsem k němu, aby mi jej vrátil a on mi jeho vrátiti nechce a v tom fojtství i podnes pusto stojí.“ Pečetí ještě 17. 6. 1451 a na Zlíně je doložen naposledy roku 1464.⁵⁸

Mohli bychom dále pokračovat dalšími osobnostmi. Ale zpráv o nich máme tak málo, že nejde sestavit ani menší smysluplnou biografii. Proto lze na ně upozornit alespoň jmény jako na kondotiéra Matouše ze Šternberka na Světlově zmiňovaného po roce 1450 jako ochránce slovenských bratříků a ještě v letech 1460 – 1463 tamže, Jiskrovy ručitele Bernarda ze Šumberka (Šumperka) a Nového hradu (působícího v Prusku) a Jana Lapku z Otěhřib a Oprostovic na Starém Jičíně, již uvedeného bratříckého hejtmana Bartoše z Hertvíkovic, dále kondotiéry Vaňka z Rachmanova, Bernarda z Brumova a Matúše Karovského.⁵⁹ Přitom od-

⁵¹PILNÁČEK, ref. 38, s. 142.

⁵²URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 20, č. 2, V. CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 17, tamtéž i další doklad k roku 1445.

⁵³URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 138, TUREK, A.: Mošnov a rytíři z Mošnova do konce 15. věku. In: Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, 22, 1978, s. 12, 14-15.

⁵⁴CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 16 v komentáři.

⁵⁵DŘÍMAL, J.: Politika moravských královských měst za feudálních rozbrojů ve čtyřicátých letech 15. století. In: Sborník Matice moravské, 84, 1965, s. 135.

⁵⁶URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 34, č. 13, V. CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 15, č. 13 – jen k 22. 2. 1441.

⁵⁷CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 17, č. 13, s. 29, č. 26, URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 36, 42.

⁵⁸BRANDL, ref. 5, LC, III, s. 587 k roku 1447 a PILNÁČEK, ref. 38, s. 142 k letům 1451 a 1464.

⁵⁹URBÁNEK, K historii doby Jiskrovy na Slovensku, ref. 3, s. 57, č. 54 k Matouši ze Šternberka na Světlově, kde údajně po roce 1450 přijímal bratříky, URBÁNEK, Věk poděbradský, ref. 1, III, 4, s. 340 k témuž v letech 1460 – 1463, BRANDL, ref. 5, LC, III, s. 660, 623 k Bernardovi ze Šumberka a Nového hradu, který ručil za Jiskru a byl žalován v roce 1447 Hynkem ze Sovince stejně jako k Janu Lapkovi, který byl žalován za obdobné ručení ohledně Jiskrovy koupě Nahošovic Paškem ze Zámrska ve výši 60 kop gr. č., V. CHALOUPECKÝ, ref. 1, s. 45 k severomoravskému původu Bartoše z Hertvíkovic (či Hartvíkovic).

Vojenská história

hlížíme samozřejmě od dalších bratříků slovenského, maďarského a neznámého původu jako Petra Aksamita z Kosova či Liděřovic, Matěje z Kněžic, Blažeje Mad'ara, Petra Komorovského a Petra z Radkova.

Na závěr lze zhodnotit zde podaných 15 biografii českých husitů a antihusitů působících na Slovensku v 15. století. V době husitské revoluce jsou to vedle vůdce moravských šlechtických husitů a pozdějšího zemského hejtmána Jana Tovačovského z Cimburka asi z Moravy pocházející, čtyři původně katolíci a poté husité. Velitel husitské posádky v Trnavě Blažek z Borotína je někdy ztotožňován s Blažkem z Napajedel, pozdější spojenc husitů v Bratislavě Petr Kutěj začínal jako purkrabí na hradě Veveří, velitel husitské posádky ve Skalici Jan Vrbenský předtím působil v moravském Hodoníně a velitel husitské posádky v Topolčanech Jan Šmikovský se z Čech na Slovensko dostal po spolupráci s Janem Tovačovským. Z porevolučního období lze zmínit českých kondotierů z Moravy působících na Slovensku ještě více. V první řadě dva známí husitští hejtmané a sice jednak táborů Mikuláš Sokol z Lamberka a sirotků Jan Čapek ze Sán (ze středních Čech), oba na čas jako majitelé moravského hradu Hukvaldy. Vedle nich lze vyzvednout hejtmány moravských husitských posádek a sice Bočka Puklice z Pozořic z tábořsko-korybutovských Oder a Viléma Bočka Puklice z Pozořic z tábořského Moravského Šternberka. Oba Puklicové pocházeli z jižní Moravy z Pozořic z okolí Brna a Blanska. K nim se přidružil další stoupenec Tábora po Lipanech a polské jagellonské kandidatury na český trůn v roce 1438 slovenský husita Jan z Messenpeka na Helfštejně. Později jako Jiskrovi a zejména bratříčtí hejtmané prosluli Jan Talafús z Ostrova z východních Čech, ale po Čapkovi ovládající moravský hrad Hukvaldy až do roku 1465, a Martin Brcál z Dobré snad u Frýdku. Na opačné straně jako vrchní hejtman habsburské strany v Uhrách na dlouho dominoval východomoravský rodák Jan Jiskra z Brandýsa. Obdobně na habsburské straně bojovali i Mikuláš z Bítova na Šaumburce a Petr Roman z Vítovic na Zlíně.

J. JUROK: TSCHJECHISCHE HUSSITEN UND KATHOLISCHE KONDOTIEREN AUS MÄHREN IN DER SLOWAKEI IM 15. JAHRHUNDERT (ZEIT DER BRÜDER)

Zum Abschluss kann man die hier vorgestellten 15 Biographien von tschechischen Hussiten und Antihussiten, die in der Slowakei wirkten, auswerten. Aus der Zeit der Hussitenrevolution sind es neben dem Führer von mährischen Hussitenadels und späterem Landeshauptmann Jan Tovačovský aus Cimburk, der wahrscheinlich aus Mähren stammte, die vier ursprünglich Katholiker, die später zu Hussiten wurden, zu erwähnen: der Befehlshaber der Hussitenbesatzung in Tyrnau Blažek aus Borotín, der manchmal mit dem Blažek aus Napajedel gleichgesetzt wird, der spätere Verbündete der Hussiten in Bratislava Peter Kutěj, der als Herr von der Burg Veveří anging, der Befehlshaber der Hussitengarnison in Skalica, Jan Vrbenský, der früher in Hodonín in Mähren wirkte, und der Befehlshaber der Hussitengarnison in Topolčany, Jan Šmikovský, der nach der Zusammenarbeit mit Jan Tovačovský aus Mähren in die Slowakei kam. Aus der Zeit nach der Revolution kann man noch mehr aus Mähren stammenden und in der Slowakei wirkenden Kondotieren erwähnen. In der ersten Reihe sind zwei bekannten Hussitenlandeshauptmännern, und zwar Mikuláš Sokol aus Lamberk und Jan Čapek aus Sány (Zentralböhmen), beide für einige Zeit Herren von Burg Hukvaldy in Mähren, zu erwähnen. Neben diesen zwei Persönlichkeiten ist es nötig die Landeshauptmänner von mährischen Hussitengarnisonen, und zwar Boček Puklica aus Pozořice und Vilém Boček Puklica aus Pozořice hervorzuheben. Beide stammten aus Südmähren aus Pozořice, aus der Umgebung von Brno und Blansko. Zu den beiden kam ein weiterer Anhänger von Tabor und der polnischen Kandidatur von Jagiello, die sich in 1438 um die böhmische Krone beworben, der slowakische Hussit Jan aus Messenpek an Helfštejn. Später als die Jiskra's und die Landeshauptmänner von Bratrici, machten sich Jan Talafús aus Ostrov aus Ostböhmen, der nach Čapek bis 1465 die mährische Burg Hukvaldy beherrschte, und Martin Brcál aus Dobrá vielleicht aus Frýdek, berühmt. An der anderen Seite dominierte für lange Zeit Jan Jiskra aus Brandýs, Oberlandeshauptmann der habsburger Seite in Ungarn, gebürtig in Ostmähren. Gleichartig an der habsburger Seite kämpften auch Mikuláš aus Bítov an Šaumburg und Petr Roman aus Vítovice an Zlín, beide aus Ostmähren.